

REMISSYTTRANDE

Datum

2025-10-27

Dnr

2025/7026

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.birs@regeringskansliet.se

Promemorian Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

(Departementets diarienummer Ju2025/01973)

Frihetsberövande är en av de mest ingripande formerna av myndighetsutövning. Det ställs därför höga krav på att rättssäkerhet och internationella åtaganden om mänskliga rättigheter efterlevs när svenska fängelsestraff ska verkställas. En eventuell överlåtelse av uppgiften att verkställa svenska fängelsestraff till en annan stat kräver mycket noggranna överväganden. Promemorian ger inte det underlag som enligt Justitiekanslern krävs för att en välgrundad bedömning ska kunna göras av lämpligheten av en sådan överlåtelse.

Av förslaget framgår inte hur en effektiv tillsyn av skyddet för mänskliga rättigheter ska upprätthållas i den utländska anstalten. Svenska myndigheter kommer inte ha någon möjlighet att utföra en sådan tillsyn och det saknas en beskrivning av vilken tillsyn estniska myndigheter kan förväntas utföra liksom villkoren för den. En sådan redogörelse är nödvändig för att kunna bedöma likvärdigheten av rättighetsskyddet för intagna i estnisk anstalt i förhållande till intagna i anstalter i Sverige.

Också i andra avseenden är det svårt att utifrån promemorian bedöma hur likvärdigheten i verkställigheten av fängelsestraff i estnisk anstalt i förhållande till svensk ska säkerställas. I promemorian anges att delar av den estländska lagstiftningen avtalats bort, vilket också framgår av artikel 6 i avtalet mellan Sverige och Estland. Det saknas dock en redogörelse för innebörden av de estländska regler som inte ska tillämpas och en samlad redogörelse för vilka materiella regler som i stället kommer att gälla för svenska intagna i Estland.

Även när det gäller frågan om en intagens möjlighet att få ersättning för felaktig myndighetsutövning eller konventionsöverträdelser framstår det som osäkert om den som verkställer sitt straff utomlands kommer att behandlas likvärdigt med den som verkställer ett straff i Sverige.

Estland ska enligt artikel 56.3 i avtalet svara för varje personskada som en intagen vållas på grund av estländsk personals fel eller försummelse. Detta anges innefatta även ersättningar för kränkningar av den intagnes personliga integritet. För Justitiekanslern är innebörden av denna artikel oklar. Det framgår exempelvis inte om rätt till ersättning vid konventionsöverträdelser innefattas. Justitiekanslern efterlyser en beskrivning av den estländska

skadestandsregleringen och de möjligheter som där finns att framställa skadestandsanspråk mot staten, för att likvärdigheten av det estländska regelverket i förhållande till det svenska regelverket ska kunna bedömas.

I promemorian anges att svenska staten sannolikt kan ansvara för eventuella anspråk som uppkommer på grund av utländsk personals agerande. Uttalandet kan enligt Justitiekanslern ifrågasättas. Detta särskilt mot bakgrund av nyss nämnda artikel 56 i avtalet jämte de omständigheter som lyfts fram i promemorian till stöd för att det är den estniska staten som är folkrättsligt ansvarig för verkställigheten och således är den som närmast har att svara för myndighetsutövningen.

En eventuell prövning av Justitiekanslern av anspråk från intagna som verkställer straff i estnisk anstalt skulle under alla förhållanden kompliceras betydligt av att estnisk rätt är tillämplig på verkställigheten. Prövningen försvåras vidare av bristen på relevant dokumentation på svenska och en sämre möjlighet att få fram fullgott underlag för bedömningen, om inte samma handlingsoffentlighet och dokumentationsskyldighet som gäller i Sverige gäller för den estniska anstalten. Svårigheten att utreda ärenden förstärks dessutom av att Justitiekanslern, enligt vad som framgår av promemorian, inte ska utöva någon tillsyn över anstalter utomlands och därmed saknar rätt att få del av handlingar och uppgifter från dessa anstalter med stöd av lagen (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn.

Förutsättningarna för intagna som verkställer sitt fängelsestraff i estnisk anstalt att göra skadestandsanspråk gällande blir således andra än dem som gäller för intagna som verkställer sitt fängelsestraff i Sverige.

Sammantaget anser Justitiekanslern att promemorian inte utan kompletteringar i ovan angivna avseenden ger det underlag som krävs för att fatta beslut om att överlåta verkställigheten av svenska fängelsestraff till ett annat land.

Ärendet har föredragits av Ulrika Lundgren och Nina Lind. I ärendets beredning har även byråchefen Anna Falk deltagit.

Thomas Bull